

I. Informacje ogólne

Podstawą współpracy gospodarczej Japonii z Polską jest program rządu Japonii na rzecz rozwoju (ODA – Official Development Assistance). Program ten jest realizowany od 1989 roku i początkowo obejmował środki przeznaczone na wsparcie przemian systemowych w Polsce (darowizna w postaci mąki pszennej wartej 25 mln USD) oraz pożyczkę na stworzenie Funduszu Stabilizacji Walutowej (150 mln USD pożyczki). Później coraz większą rolę we wzajemnej współpracy zaczęła odgrywać Agencja Współpracy Międzynarodowej (JICA – Japanese International Cooperation Agency), której projekty obejmują współpracę technologiczną w wielu dziedzinach, a ich celem jest wsparcie Polski w sprawnym przejściu do systemu gospodarki rynkowej. Projekty JICA dotyczą pomocy w zakresie polityki finansowej, gospodarczej, handlowej, przemysłowej itd. W ramach współpracy z JICA zorganizowano szkolenia, adresowane do przedsiębiorstw, dotyczące poprawy efektywności oraz zarządzania jakością. Realizowane są także liczne programy szkoleniowe oferujące wiedzę o najnowszych technologiach w dziedzinach: efektywności energetycznej, przetwarzania informacji, prywatyzacji kolei państwowych, rozwoju regionalnego itp. Obecnie realizowane są m.in.: projekt dotyczący transferu technologii IT do krajów trzecich (Europa Środkowa i Wschodnia oraz kraje bałkańskie), projekt efektywności energetycznej, pomoc w pozyskiwaniu inwestycji zagranicznych itp.

II. Współpraca technologiczna

Wartość pomocy w ramach współpracy technologicznej zrealizowanej do 2003 r. wyniosła ok. 8,2 mld jenów (wg danych JICA).

1. Szkolenia w Japonii

Szkolenia w Japonii, adresowane do wysokiej klasy specjalistów, pozwalają uczestnikom poszerzać specjalistyczną wiedzę i zdobywać nowe doświadczenia, przez co przyczyniają się do ekonomicznego i społecznego rozwoju ich krajów. Dodatkowym celem tego programu jest też zapoznanie uczestników szkoleń z kulturą i tradycją Japonii.

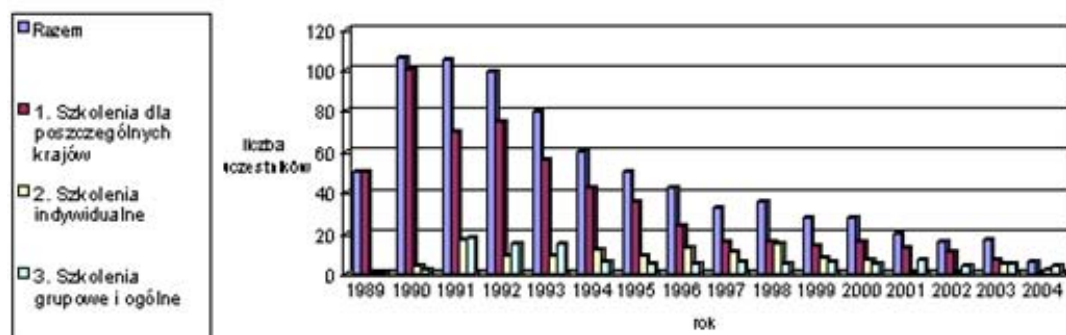
Do 2004 roku, w ciągu 15 lat na szkolenia do Japonii wyjechało ponad 770 Polaków.

Jednostka - 100 mln JPY

Rok	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Razem
Wartość pomocy JICA	0,56	2,90	7,95	7,27	5,36	4,52	3,85	9,17	12,81	8,36	4,55	3,96	2,93	2,94	4,48	81,50

Szkolenia w Japonii (1989 - 2004)

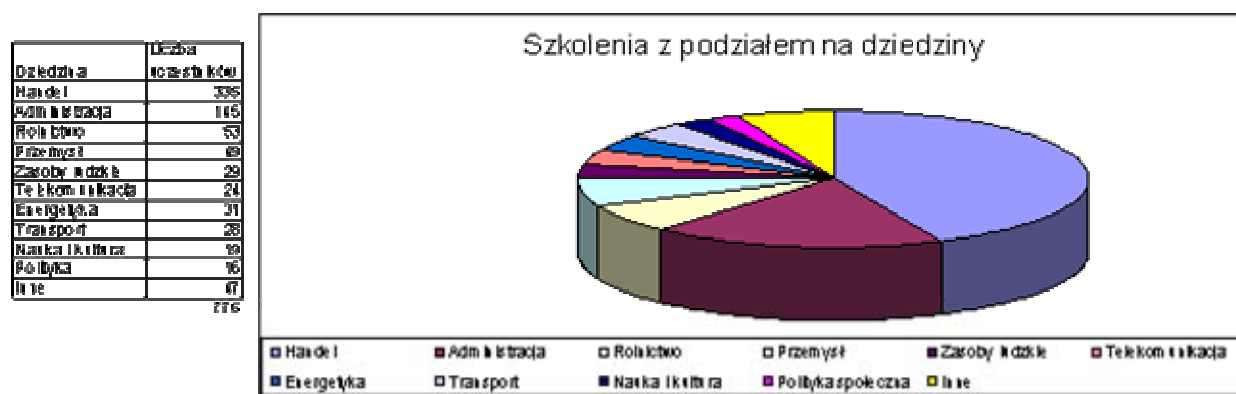

Rok	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	Razem
Razem	50	106	105	99	80	60	50	42	33	36	28	28	20	16	17	6	776
1. Szkolenia dla poszczególnych krajów	50	100	70	75	56	42	36	24	16	16	14	16	13	11	7	0	546
2. Szkolenia indywidualne	0	4	17	9	9	12	9	13	11	15	8	7	0	1	5	2	122
3. Szkolenia grupowe i ogólne	0	2	18	15	15	6	5	5	6	5	6	5	7	4	5	4	108

* Szkolenia dla poszczególnych krajów – program ustalany na podstawie indywidualnych potrzeb danego kraju.

Szkolenia indywidualne – program ustalany w odpowiedzi na wnioski zgłaszane przez kraje rozwijające się.

Szkolenia grupowe i ogólne – program dostosowany do potrzeb w najważniejszych dziedzinach wspólnych dla krajów rozwijających się.

Program szkoleń specjalnych dla Polski na rok 2005.

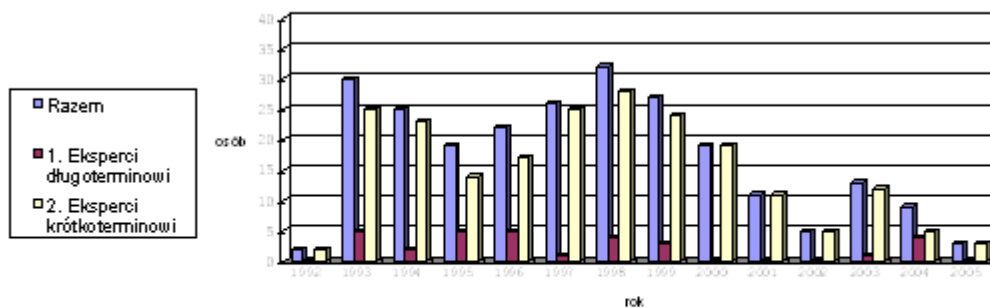
Dziedzina	Nazwa projektu	Temat badań	Liczba uczestników	Termin realizacji
Energetyka	Efektywność energetyczna	Technologia efektywności	3	2006 luty 2 tygodnie

2. Eksperci japońscy w Polsce

Japoński rząd wysyła za granicę ekspertów z różnych dziedzin, którzy pracują tam w instytucjach rządowych, naukowych, ośrodkach szkoleniowych, szkołach itp. Eksperci realizują różnego rodzaju projekty rozwojowe, prowadzą działalność naukową, badawczą, szkoleniową, doradczą itp.

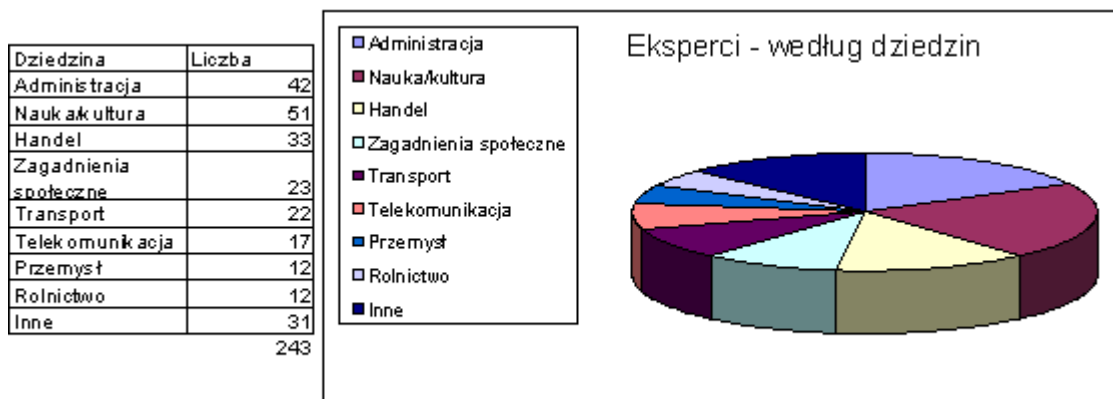
Do lipca 2005 do Polski przyjechało ponad 240 ekspertów i inżynierów japońskich.

Eksperci japońscy w Polsce (1992-2005)

Rok	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Razem
Razem	2	30	25	19	22	26	32	27	19	11	5	13	9	3	243
1. Eksperci długoterminowi	0	5	2	5	5	1	4	3	0	0	0	1	4	0	30
2. Eksperci krótkoterminowi	2	25	23	14	17	25	28	24	19	11	5	12	5	3	213

* Eksperci długoterminowi – pobyt powyżej 1 roku
Eksperci krótkoterminowi – pobyt poniżej 1 roku

(1) Eksperci długoterminowi przebywający obecnie w Polsce

Dziedzina	Nazwa projektu	Temat	Liczba ekspertów	Okres pobytu	Organizacja przyjmująca
Administracja		Przyciąganie inwestycji zagranicznych	1	04.04.04 – 04.04.06	PAiIZ
Energetyka	Projekt efektywności energetycznej	Koordinacja	1	01.07.04 – 30.06.06	KAPE S.A.
Energetyka	Projekt efektywności energetycznej	Technologie efektywności energetycznej	1	04.07.04 – 03.07.06	KAPE S.A.
Energetyka	Projekt efektywności energetycznej	Technologie efektywności energetycznej	1	01.08.04 – 31.07.06	KAPE S.A.
Energetyka	Projekt efektywności energetycznej	Główny doradca, PR efekt. energ.	1	03.10.04 – 02.10.06	KAPE S.A.

3. Programy szkoleniowe dla krajów trzecich

Kraje rozwijające się otrzymują pomoc finansową i techniczną ze strony japońskiej. Następnie przekazują zdobytą wiedzę krajom sąsiednim o zbliżonych warunkach kulturowych i społecznych poprzez programy szkoleniowe dostosowane do potrzeb tych krajów.

Szkolenia dla krajów trzecich realizowane są w Polsko – Japońskiej Wyższej Szkole Technik Komputerowych oraz w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie.

(1) Seminarium IT dla Europy Wschodniej (1999 – 2003)

- 1) Instytucja organizująca szkolenia: Polsko – Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych.
- 2) Potrzeby szkoleniowe: w krajach Europy Wschodniej, przechodzących transformację w kierunku gospodarki rynkowej, potrzebni są specjaliści IT, którzy swoją wiedzę wykorzystają w takich dziedzinach jak administracja państwowa, finanse, przemysł itp.
- 3) Zakres szkoleń: zarządzanie bazami danych, internet, LAN, WAN, kontrola bezpieczeństwa.

4) Kraj pochodzenia i liczba uczestników szkoleń:

Państwo/ termin szkolenia	2000 14-26.02	2001 12-23.12	2002 10-23.02	2003 9-22.02	2004 15-28.02
Litwa	3	1	7	4	2
Bułgaria	2	3	5	4	2
Rumunia	4	2	2	4	2
Ukraina	5	2	2	3	4
Estonia	1	1	1	3	2
Słowacja	–	4	2	2	2
Słowenia	–	–	–	–	1
Mołdawia	3	3	–	–	–
Łotwa	1	3	–	–	4
RAZEM	19	19	19	20	19

(2) Seminarium IT dla Europy Środkowej i Wschodniej (2004 – 2006)

- 1) Instytucja organizująca szkolenia: Polsko – Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych.
- 2) Potrzeby szkoleniowe: w krajach Europy Środkowej i Wschodniej oraz krajach bałkańskich, przechodzących transformację w kierunku gospodarki rynkowej, potrzebni są specjaliści IT, którzy swoją wiedzę wykorzystają w takich dziedzinach jak administracja państwowa, finanse, przemysł itp.
- 3) Zakres szkoleń: zarządzanie bazami danych, internet, LAN, WAN, kontrola bezpieczeństwa.
- 4) Kraj pochodzenia i liczba uczestników szkoleń:

Państwo/ termin szkolenia	2005 14-25.02				
Albania	–				
Bośnia i Hercegowina	–				
Bułgaria	4				
Litwa	9				
Macedonia	–				

Mołdawia	–				
Rumunia	2				
Serbia i Czarnogóra	1				
Ukraina	4				
RAZEM	20				

(3) Japońskie metody zarządzania i poprawy produktywności (2000 – 2004)

- 1) Instytucja organizująca szkolenia: Polsko – Japońskie Centrum Zarządzania, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.
- 2) Potrzeby szkoleniowe: w krajach Europy Środkowo – Wschodniej dążących do przekształcenia gospodarki w system rynkowy, obecnym i przyszłym przedsiębiorcom potrzebna jest praktyczna wiedza z zakresu japońskich metod poprawy produktywności, zwłaszcza w sektorach handlowym i przemysłowym.
- 3) Zakres szkoleń: strategię rozwoju przemysłu, zarządzanie przedsiębiorstwem, zarządzanie produkcją, poprawa produktywności.
- 4) Kraj pochodzenia i liczba uczestników szkoleń:

Państwo/ termin szkolenia	2001	2002	2003	2003	2004
	4-10.02	3-9.02	2-8.02	14-20.09	13-17.09
Ukraina	22	18	11	11	9
Czechy	2	5	5	3	–
Litwa	–	2	3	1	5
Słowacja	–	–	3	3	3
Estonia	–	–	2	3	2
Bułgaria	–	–	1	3	6
Rumunia	–	–	–	3	–
Węgry	–	1	–	–	–
RAZEM	24	26	25	27	25

4. Współpraca technologiczna w formie projektu

Współpraca technologiczna w formie projektu ma na celu transfer technologii oraz kształcenie kadr. Opiera się na trzech filarach – oddelegowanie japońskich ekspertów do kraju, w którym realizowany jest projekt, szkolenia specjalistów w Japonii oraz darowiznę urzędów

potrzebnych do realizacji przedsięwzięcia. (Od 2002 roku w ramach współpracy technologicznej w formie projektu prowadzone są działania na większą skalę obejmujące zarówno działalność szkoleniową, jak i kontynuację zrealizowanych już projektów – w zależności od potrzeb. Pozwala to na kontynuowanie wsparcia zarządzania projektem od rozpoczęcia jego realizacji aż do końcowej oceny wyników.)

(1) Projekt Polsko – Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych

1) Cel (podłoże współpracy)

W następstwie transformacji w kierunku gospodarki rynkowej, która rozpoczęła się w Polsce w 1989 roku, we wszystkich dziedzinach przemysłu zaczęto wprowadzać systemy komputerowe, mające na celu poprawę produktywności i efektywności. Jednak edukacja w zakresie informatyki obejmowała jedynie wiedzę teoretyczną i matematyczną, brakowało ośrodków oferujących kształcenie praktyczne, zorientowane na wykorzystanie w przemyśle, takie jak w Japonii i Stanach Zjednoczonych. Dlatego rząd Polski (Ministerstwo Edukacji Narodowej) zwrócił się do rządu Japonii z wnioskiem o pomoc w stworzeniu Polsko – Japońskiej Szkoły Technik Komputerowych, która, odpowiadając na potrzeby społeczne, oferowałaby praktyczną edukację informatyczną.

2) Historia szkoły

1989 – stworzenie Fundacji Rozwoju Technik Komputerowych

1993 – uzyskanie przez fundację osobowości prawnej

1993.06 – wniosek fundacji do JICA o oddelegowanie ekspertów

1994.01 – wysłanie przez JICA 1 eksperta krótkoterminowego i 2 długoterminowych

1994.05 – wniosek do MEN o pozwolenie na utworzenie szkoły wyższej

1994.10 – otwarcie szkoły, inauguracja roku akademickiego (30 studentów w trybie dziennym i 60 w trybie wieczorowym)

1994.11 – uzyskanie pozwolenia na działalność Polsko – Japońskiej Wyższej Szkoły Technik Komputerowych (uczelnia niepubliczna)

1995.02 – wniosek o rozpoczęcie „współpracy technologicznej w formie projektu”

1995.04 – wysłanie grupy badawczej

1996.03 – podpisanie R/D; rozpoczęcie realizacji projektu (do marca 2001)

1998.07 – uzyskanie pozwolenia na nadawanie tytułu magistra

- 1999.06 – podpisanie porozumienia o współpracy z Uniwersytetem Saitama
- 2000.02 – realizacja „szkolenia dla krajów trzecich” – seminarium informatyczne dla Europy Wschodniej (do 2004 r.)
- 2000.05 – podpisanie porozumienia o współpracy z wydziałami techniki i nauk ścisłych Uniwersytetu Ibaraki
- 2000.10 – zakończenie prac remontowych w auli nowego budynku szkoły – inauguracja roku akademickiego, otwarcie auli
- 2000.12 – delegacja oceniająca realizację projektu
2001. 03 – zakończenie „współpracy technologicznej w formie projektu”
- 2002.01 – podpisanie porozumienia o współpracy z Uniwersytetem Techniczno – Rolniczym w Tokio
- 2002.10 – rozpoczęcie edukacji przez internet
- 2002.11 – uzyskanie pozwolenia na nadawanie tytułu doktora
- 2003.10 – otwarcie wydziału zamiejscowego w Bytomiu
- 2004.03 – rozpoczęcie realizacji projektu „Transfer technologii IT na Ukrainę” pod auspicjami UNDP
- 2004.10 – List gratulacyjny od Ministra Spraw Zagranicznych Japonii

Obecnie w Polsce jest 115 wyższych uczelni państwowych oraz 195 niepaństwowych. PJWSTK ma 1600 studentów i jest jednym z największych w kraju ośrodków kształcenia w dziedzinie informatyki, w porównaniu np. z Wydziałem Informatyki UW kształcącym 300 studentów.

3) Pomoc z Japonii

- oddelegowanie ekspertów
12 długoterminowych i 58 krótkoterminowych ekspertów – profesorów Uniwersytetu Saitama i Ibaraki
- szkolenia w Japonii
17 przedstawicieli uczelni – szkolenia na Uniwersytetach Saitama i Ibaraki
- darowizna sprzętu
superkomputer, workstation, robot, komputery itp.

- szkolenia dla krajów trzecich – seminarium informatyczne dla Europy Wschodniej (1999 – 2003)

4) Współpraca z sektorem prywatnym

Kontrakt z Hitachi Europe na serwis superkomputera.

5) Pomoc finansowa

1993 – przyznanie środków z Polsko – Japońskiego Funduszu Złotowego – I transza (1193 tys. USD)

1996 – przyznanie środków z Polsko – Japońskiego Funduszu Złotowego – II transza (1129,8 tys. USD)

1998 – przyznanie środków z Polsko – Japońskiego Funduszu Złotowego – III transza (800 tys. USD)

Razem: 3122,8 tys. USD

(Polsko-Japoński Fundusz Złotowy powstał w 1990 roku z pieniędzy uzyskanych ze sprzedaży mąki pszennej o wartości 25 mln dolarów ofiarowanej Polsce przez rząd Japonii.)

6) Współpraca z innymi uczelniami

Umowy o współpracy z Uniwersytetem Saitama, Uniwersytetem Ibaraki, Uniwersytetem Techniczno – Rolniczym w Tokio oraz Politechniką Saitama.

(2) Projekt Polsko – Japońskie Centrum Efektywności Energetycznej

1) Cel (podłoże pomocy)

W związku z rosnącym zużyciem ropy oraz gazu ziemnego, od 1986 r. Polska stała się krajem importującym surowce energetyczne. W 1997 r. uchwalono ustawę energetyczną, która wyznacza politykę państwa w zakresie gospodarowania energią. Cele realizowane w ramach tej polityki to: zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, wzmocnienie konkurencyjności przemysłu oraz ochrona środowiska naturalnego. Obecnie, po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej ważnym aspektem stało się dostosowanie poziomu wydajności energetycznej oraz norm z zakresu ochrony środowiska do standardów unijnych.

Jednocześnie rząd Polski wystąpił do władz japońskich z wnioskiem o przeprowadzenie w Polsce ekspertyzy dotyczącej planu racjonalnego wykorzystania energii. Projekt ten był realizowany przez 2 lata od 1996 r. w przedsiębiorstwach przemysłowych. Wyniki badania pokazały, że zasady efektywnego wykorzystania energii nie są właściwie przestrzegane. W ramach przeciwdziałania tej sytuacji wprowadzono nowe prawo energetyczne i podjęto decyzje o stworzeniu Centrum Efektywności Energetycznej (ECTC: Energy Conservation Technology Centre).

W tej sytuacji polski rząd w maju 2001 r. zwrócił się do strony japońskiej z wnioskiem o współpracę w zakresie zbudowania w ramach Krajowej Agencji Poszanowania Energii (KAPE) Centrum Efektywności Energetycznej, które ma służyć edukacji i upowszechnianiu informacji o technologiach efektywnych energetycznie.

(KAPE: <http://www.kape.gov.pl>) (ECTC: <http://www.ectc.pl>)

2) Historia centrum

1997.03 – rozpoczęcie ekspertyzy „Badanie w zakresie planu racjonalnego wykorzystania energii”

1999.03 – zakończenie ekspertyzy „Badanie w zakresie planu racjonalnego wykorzystania energii”

1999.05 – delegacja ekspertów japońskich

2000.10 – przyjazd grupy badawczej – wstępna ekspertyza (5 osób)

2001.05 – przyjazd pierwszej krótkoterminowej grupy badawczej (3 os.)

2001.07 – przyjazd drugiej krótkoterminowej grupy badawczej (6 os.)

2001.12 – przyjazd trzeciej krótkoterminowej grupy badawczej (6 os.)

2002.02. – przyjazd czwartej krótkoterminowej grupy badawczej (3 os.)

2002.03 – przyjazd piątej krótkoterminowej grupy badawczej (3 os.)

2002.03 – strona polska zgłasza potrzebę określenia zobowiązań obu państw (noty dyplomatyczne)

2003.11 – uroczystość wymiany not dyplomatycznych w polskim Ministerstwie Spraw Zagranicznych

2004.01 – przyjazd zespołu badawczego – ocena przed rozpoczęciem projektu (3 os.)

2004.03 – 04 – delegacja ekspertów krótkoterminowych (5 os.)

2004.06 – przyjazd grupy badawczej – przygotowanie realizacji projektu (2 os.);
podpisanie R/D oraz M/M

2004.07 – rozpoczęcie realizacji projektu (czas trwania – 4 lata do 2008 r.)

2005.06 – ceremonia otwarcia Polsko – Japońskiego Centrum Efektywności
Energetycznej

5. Współpraca trójstronna

Współpraca trójstronna obejmuje wspieranie rozwoju danego kraju poprzez oferowanie pomocy przez rząd japoński we współpracy z instytucjami innego kraju niż ten, którego rozwój ma być wspierany.

Od 2004 r. realizowany jest zaplanowany na 3 lata projekt finansowany z funduszu rozwoju technologii informatycznych i telekomunikacyjnych (tzw. ICT Development Thematic Trust Fund – fundusz IT) UNDP (United Nations Development Programme). Jego celem jest podniesienie poziomu edukacji IT na Ukrainie, geograficznie i językowo bliskiej Polsce. Projekt obejmuje edukację za pośrednictwem internetu, jest realizowany przez Polsko – Japońską Szkołę Technik Komputerowych, która powstała dzięki współpracy technologicznej z Japonią. Przygotowania do wdrożenia projektu są już w bardzo zaawansowanej fazie.

Wkład Japonii do funduszu IT wynosi 5 mln USD, w tym 2 mln USD zostały przeznaczone na projekt z inicjatywy UNDP, a 3 mln USD z inicjatywy Japonii.

(UNDP: <http://www.undp.org.pl/en/>)

6. Programy pomocy dla najważniejszych dziedzin gospodarki „Strategie przemysłu”

Ta forma pomocy adresowana jest do byłych krajów socjalistycznych, które nie mają doświadczenia w gospodarce rynkowej i przechodzą transformację. Pomoc obejmuje fachowe doradztwo w budowaniu strategii oraz regulacji prawnych dla najważniejszych dziedzin będących podstawą gospodarki.

Polski program „Strategie przemysłu” był realizowany przez 3 lata od maja 1996 r. do maja 1999 r., a jego celem było zwiększenie konkurencyjności polskiego przemysłu na rynku międzynarodowym.

Beneficjentem pomocy było polskie Ministerstwo Gospodarki. 3 japońskich ekspertów długoterminowych oraz 9 krótkoterminowych pomagało budować strategie rozwoju regionalnego, rozwoju technologii przemysłowych oraz promocji małych i średnich przedsiębiorstw. Zorganizowano również szkolenia w Japonii dla uczestników programu, polskim instytucjom przekazano też sprzęt wartości ok. 17 mln jenów.

7. Programy na rzecz rozwoju

Programy te realizowane są w odpowiedzi na wnioski krajów rozwijających się. W ramach programu wysyłana jest grupa badawcza złożona z ekspertów i konsultantów. Wynikiem badania jest raport określający plan działań, który mają przyczynić się do społecznego i ekonomicznego rozwoju kraju. Na podstawie propozycji zawartych w raporcie udzielana jest pomoc w postaci transferu technologii do kraju partnerskiego.

W ramach badań rozwojowych od 1990 r. zrealizowano 9 projektów, m.in. „Instalacja do odsiarczania spalin w elektrowni Kozienice”, „Krajowy plan transportu publicznego”, „Plan utylizacji odpadów w Poznaniu” oraz stworzony ostatnio „Plan prywatyzacji Polskich Kolei Państwowych”. Tabela programów: patrz załącznik.

8. Młodzi wolontariusze.

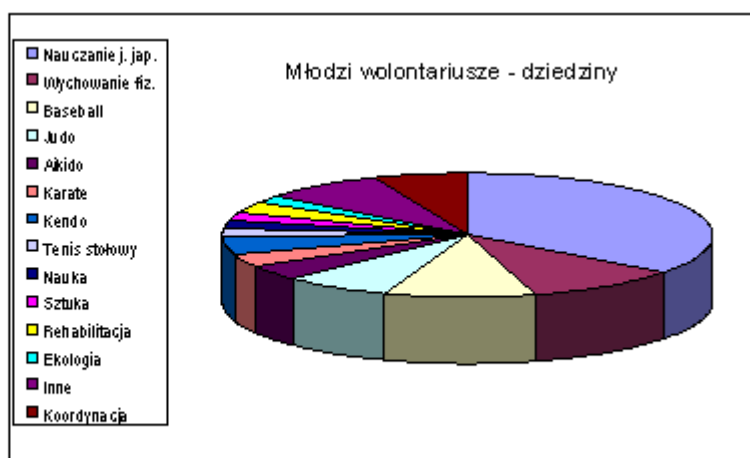
W ramach programu młodych wolontariuszy (JOCV – Japan Overseas Cooperation Volunteers Program) do krajów rozwijających się wysyłani są młodzi ludzie, którzy dzielą się posiadaną wiedzą ze społecznością lokalną. Okres pobytu wolontariusza wynosi 2 lata.

W październiku 1992 r. Polska i Japonia podpisały porozumienie dotyczące wolontariuszy i od tej pory rozpoczęła się współpraca w tym zakresie.

Do lipca 2005 r. do Polski wysłano 99 wolontariuszy. 35% z nich pracowało jako nauczyciele języka japońskiego, a 41% jako trenerzy sportowi (wychowanie fizyczne, baseball, judo, aikido, karate, kendo, tenis stołowy).

(1) Działalność młodych wolontariuszy z podziałem na dziedziny.

Dziedzina	Liczba	Procent (%)
Nauczanie j. jap.	35	35,4
Wychowanie fiz.	10	10,1
Baseball	10	10,1
Judo	7	7,1
Aikido	4	4,0
Karate	3	3,0
Kendo	5	5,1
Tenis stołowy	2	2,0
Nauka	2	2,0
Sztuka	2	2,0
Rehabilitacja	3	3,0
Ekologia	2	2,0
Inne	8	8,1
Koordynacja	6	6,1
Razem	99	100,0

*Inne: nauczanie matematyki, ochrona zakrytków, opieka nad niepełnosprawnymi dziećmi, opieka społeczna, programowanie

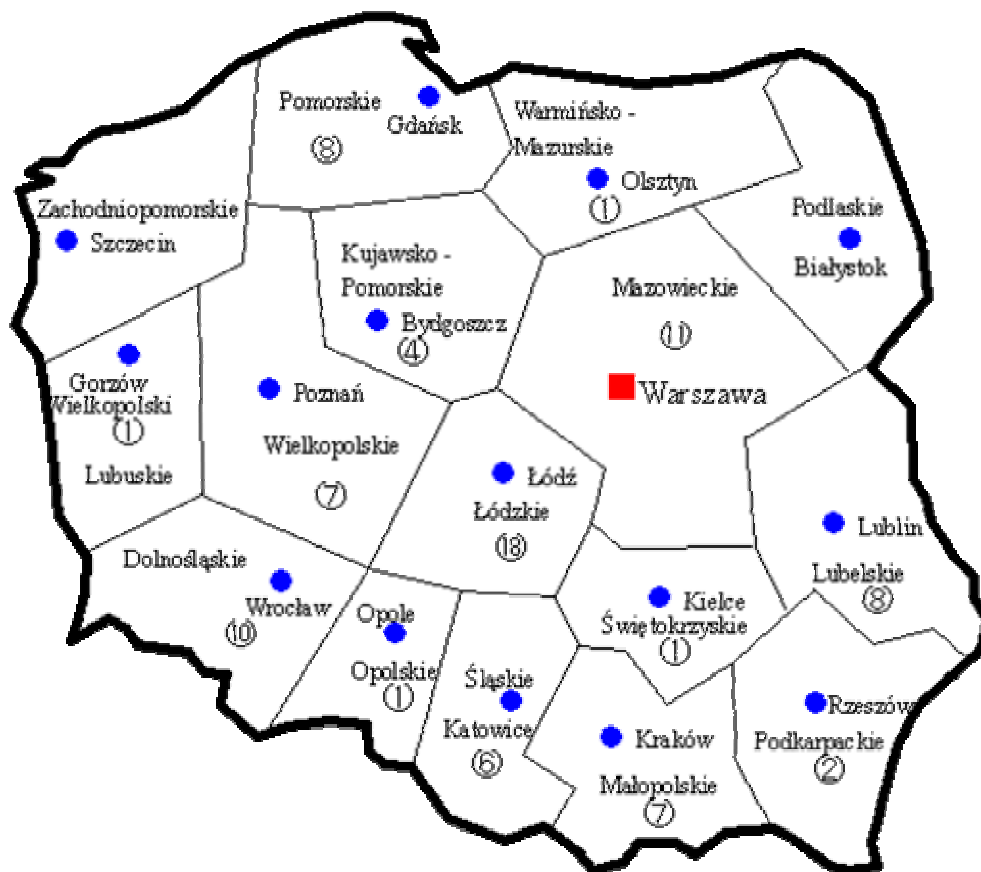
- (2) Liczba młodych wolontariuszy w poszczególnych latach (z pominięciem wolontariuszy krótkoterminowych i koordynatorów)

- (3) Liczba młodych wolontariuszy w poszczególnych miastach

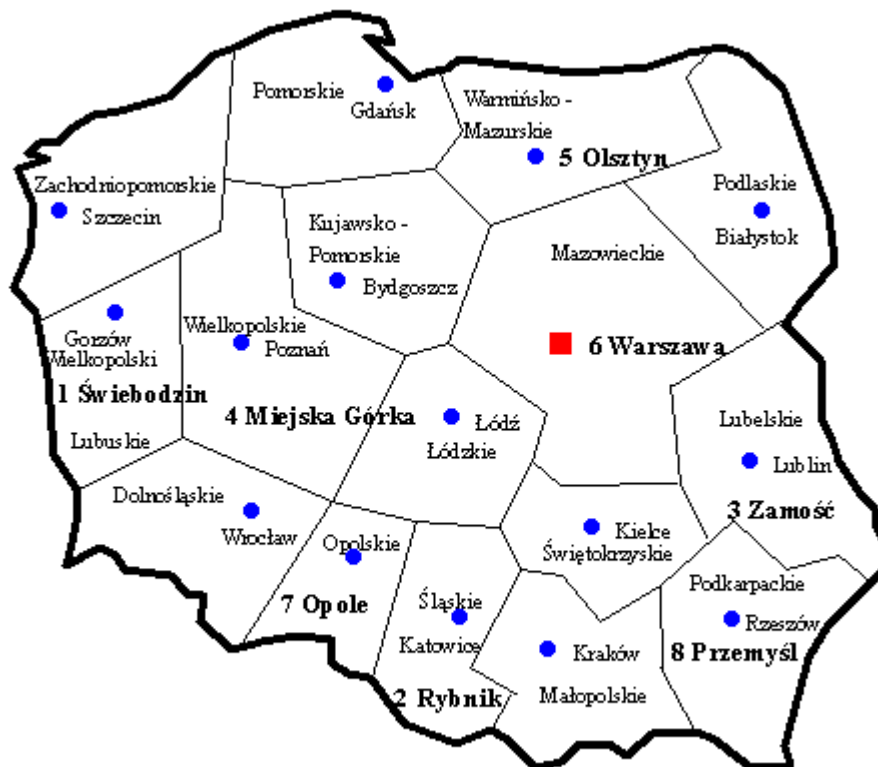
Nazwa miejscowości	Liczba wolont.	Nazwa miejscowości	Liczba wolont.	Nazwa miejscowości	Liczba wolont.
Łódź	14	Jastrzębie Zdrój	3	Szaniec	1
Warszawa	7	Legionowo	2	Kutno	1
Wrocław	7	Zamość	2	Jabłonna Lacka	1
Gdańsk	7	Nowy Targ	2	Zwierzyniec	1
Kraków	4	Myślenice	1	Huwniki	1
Lublin	4	Świdnik	1	Miłoradz	1
Poznań	4	Łańcut	1	Rybnik	1
Toruń	4	Bytom	1	Olsztyn	1
Nowosolna	3	Legnica	1	Opole	1
Świebodzin	3	Radom	1		
Miejska Górka	3	Ostrowiec Świętokrzyski	1		

- (4) Młodzi wolontariusze w poszczególnych regionach (z wyłączeniem wolontariuszy krótkoterminowych oraz koordynatorów, cyfry oznaczają liczbę wolontariuszy)

(5) Młodzi wolontariusze przebywający obecnie w Polsce

Nr	Grupa nr	Dziedzina	Okres		Instytucja	Miejscowość
1	15-3	Judo	04.04	06.06	Liceum rolniczo – mechaniczne w Świebodzinie	Świebodzin
2	15-3	Baseball	04.04	06.06	Federacja baseballu i softballu	Rybnik
3	16-1	Wychowanie fizyczne	07.04	07.06	Szkoła podstawowa w Zamościu	Zamość
4	16-1	Baseball	07.04	07.06	Stowarzyszenie baseballu w Miejskiej Górcie	Miejska Górka
5	16-2	Kendo	12.04	12.06	Polska Federacja Kendo	Olsztyn
6	Senior	J. japoński	01.05	01.07	PJWSTK	Warszawa
7	16-3	Judo	04.05	04.07	Szkolne koło sportowe	Opole
8	krótkoterm.	Praca z młodzieżą	04.05	09.05	Centrum Kultury Japońskiej w	Przemyśl

9. Starsi wolontariusze

Starsi wolontariusze to osoby w średnim wieku, posiadające specjalistyczną wiedzę i doświadczenie, którzy pracują w formie wolontariatu w krajach rozwijających się. Czas oddelegowania wynosi zwykle rok lub dwa lata.

W listopadzie 2002 r. do Polsko – Japońskiej Wyższej Szkoły Technik Komputerowych w ramach programu starszych wolontariuszy na okres 2 lat oddelegowano nauczyciela języka japońskiego.

III. Pomoc bezzwrotna

Ta forma pomocy obejmuje bezzwrotne przekazanie określonych środków krajom rozwijającym się.

1. Granty kulturalne

Celem tej formy pomocy jest promowanie edukacji i nauki w krajach rozwijających się. Granty są przydzielane na zakup sprzętu służącego ochronie dziedzictwa kulturowego lub wykorzystywanego w organizowaniu imprez kulturalnych (odczyty, wystawy itp.).

Granty kulturalne przyznawane są w Polsce od 1991 r., do 2004 r. zrealizowano 15 projektów (w tym jeden w programie tzw. Kusa-no ne) o łącznej wartości 601 mln jenów.

Rok	Instytucja - beneficjent	Urządzenia	Wartość (mln jenów)
1991	Opera Narodowa	Sprzęt teatralny i instrumenty muzyczne	45
1992	Uniwersytet Warszawski	Sprzęt audiowizualny i laboratorium językowe	44
1993	Związek Judo	Sprzęt do ćwiczeń	42
1994	Uniwersytet Adama Mickiewicza	Sprzęt audiowizualny i laboratorium językowe	30
1994	Akademia Muzyczna im. F. Chopina	15 fortepianów	34
1995	Uniwersytet Jagielloński	Sprzęt audiowizualny i laboratorium językowe	50
1996	Filharmonia Narodowa	Instrumenty muzyczne	50
1997	Telewizja Polska	Sprzęt do produkcji telewizyjnej	47
1998	Muzeum Narodowe w Krakowie	Sprzęt audiowizualny	41
1999	Teatr Dramatyczny w Warszawie	Sprzęt nagłośnieniowy i oświetleniowy	49
1999	Biblioteka Narodowa	Sprzęt audiowizualny	42
2000	Instytut Orientalistyczny UW	Sprzęt audiowizualny	3*
2001	Centrum Techniki i Sztuki Japońskiej	Laboratorium językowe oraz sprzęt audiowizualny i nagłośnieniowy	49
2002	Uniwersytet Mikołaja Kopernika	Sprzęt audiowizualny i laboratorium językowe	30
2004	Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego	Sprzęt audiowizualny	45
RAZEM			601

* Grant „Kusa-no ne”

2. Pomoc żywnościowa (Polsko – Japoński Fundusz Złotowy)

Pomoc żywnościowa ma na celu złagodzenie skutków niedostatku żywności w krajach rozwijających się. Rząd Japonii przeznacza określone środki na zakup najpopularniejszych w danym kraju produktów żywnościowych. Zostaje podpisana umowa dwustronna o zakupie danych produktów i na jej podstawie Japonia przekazuje potrzebną kwotę w formie darowizny. Następnie rząd kraju beneficjanta tworzy specjalny fundusz ze środków uzyskanych ze sprzedaży ofiarowanej przez Japonię żywności.

W Polsce fundusz powstał w 1989 r. z pieniędzy uzyskanych ze sprzedaży mąki pszennej o wartości 3,4 mld jenów (25 mln USD). Z funduszu finansowane są projekty przyczyniające się do ekonomicznego i społecznego rozwoju Polski, obejmujące m. in.: rozwój regionalny, ochronę lasów, poprawę produktywności. Ze środków funduszu wsparto budowę Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej oraz Polsko – Japońskiej Wyższej Szkoły Technik Komputerowych.

stan na marzec 2005

	Nazwa projektu	Data akceptacji	Suma dotacji	Założenia projektu
1	Modernizacja ciepłownictwa Zespołu Leczniczego – Sanatoryjnego w Krynicy Górskiej (Uzdrowisko w Krynicy)	X 1991	302 200	Modernizacja systemu grzewczego znanego w Europie sanatorium w Krynicy – zmiana ogrzewania z węglowego na gazowe.
2	Próbna uprawa ziemniaków w województwie śląskim (województwo śląskie)	IV 1992	469 200	Próby uprawy odmiany ziemniaków stosowanych w restauracjach „fast-food”, cieszących się dużym popytem w Polsce i Europie.
3	Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej w Krakowie (Muzeum Narodowe w Krakowie)	VI 1992	3 005 700	Budowa centrum prezentującego sztukę i technikę japońską zapoczątkowana zbiorami obrazów ukiyoe podarowanymi muzeum przez miłośnika sztuki Japonii.
4	Rewitalizacja rejonu Mielca (Agencja Rozwoju Regionalnego w Mielcu)	VIII 1992	3 000 000	Szkolenia z zakresu przedsiębiorczości skierowane do osób, które straciły pracę w wyniku restrukturyzacji przedsiębiorstw państwowych po transformacji gospodarczej.

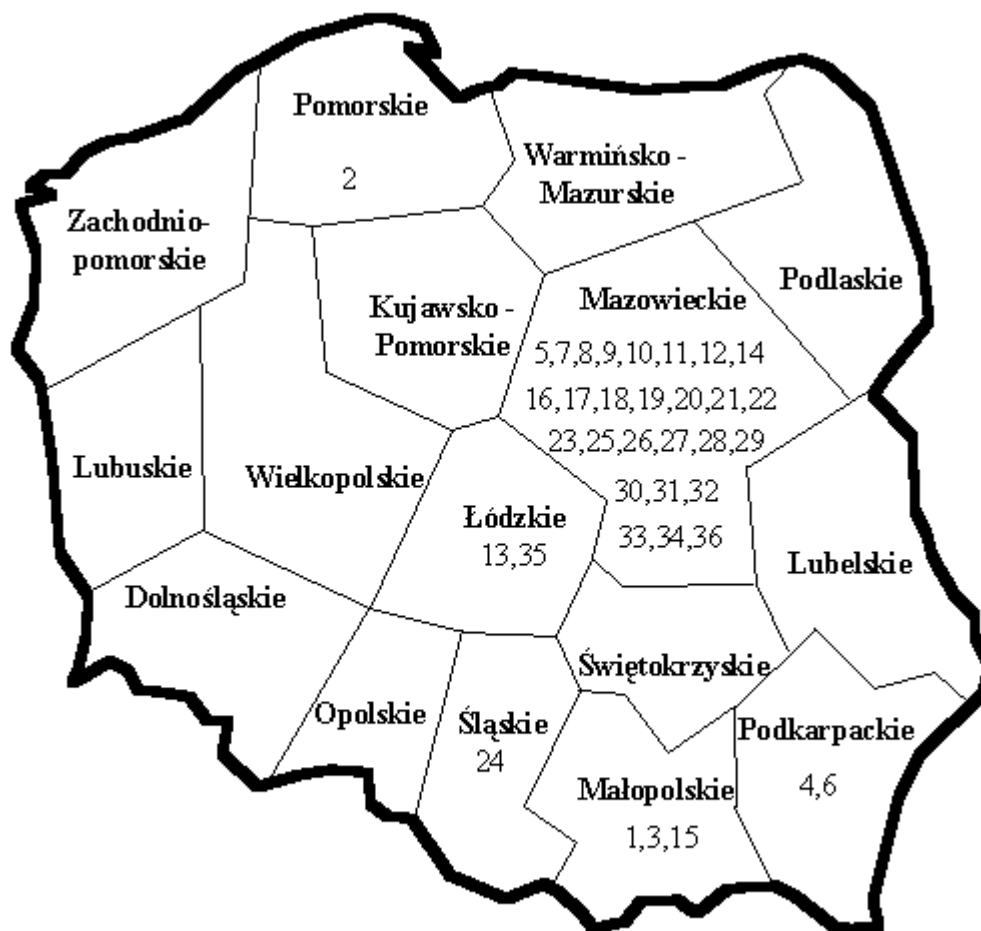
5	Program poprawy produktywności (Polskie Centrum Produktywności)	IX 1992	623 900	Stworzenie centrum szkoleniowego kształcącego menadżerów i pracowników w zakresie poprawy produktywności w celu ożywienia polskiej gospodarki.
6	Program rewitalizacji rejonu jasielskiego (województwo krośnieńskie)	IX 1992	225 500	Pomoc w aktywizacji rejonu (łagodzenie skali bezrobocia) poprzez współpracę z Fundacją Zabezpieczenia Społecznego.
7	Poprawa funkcjonowania Centralnego Ośrodka Geodezji i Kartografii (Ministerstwo Planowania Przestrzennego i Budownictwa)	XI 1992	1 933 500	Budowa nowoczesnego laboratorium obróbki zdjęć lotniczych służących do aktualizacji map – sfinansowanie zakupu specjalistycznego sprzętu.
8	Ochrona polskich lasów (Ministerstwo Ochrony Środowiska)	I 1993	2 180 000	Zbadanie stopnia zanieczyszczenia lasów oraz opracowanie metod rozwiązania problemu.
9	Program poprawy produktywności II (Polskie Centrum Produktywności)	V 1993	1 280 000	Kolejny etap budowy Centrum Produktywności.
10	Polsko – Japońska Szkoła Technik Komputerowych (PJSTK)	X 1993	USD 1 193 000	Stworzenie szkoły kształcącej specjalistów średniego szczebla w zakresie programowania. Szkoła oferuje też zajęcia z j. japońskiego.
11	Poprawa funkcjonowania Centralnego Ośrodka Geodezji i Kartografii II (Ministerstwo Planowania Przestrzennego i Budownictwa)	XI 1993	1 915 000	Kontynuacja pierwszego etapu, zakup specjalistycznego sprzętu do kreślenia map barwnych.
12	Wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw (Polish Business Advisory Service PBAS)	XII 1993	500 000	Pomoc techniczna oraz usługi konsultacyjno – doradcze skierowane do małych i średnich przedsiębiorstw.
13	Plan restrukturyzacji FONICA S.A. (FONICA S.A.)	XII 1993	USD 500 000	Plan restrukturyzacji jednego z największych producentów sprzętu audiofonicznego w Polsce będącego a trakcie prywatyzacji.
14	Wodociąg w Sochocinie (województwo ciechanowskie)	III 1994	450 000	Budowa wodociągu. Wydłużenie obecnej sieci o 13,7 km, z czego skorzysta 5 tys. ludzi, 720 gospodarstw.
15	Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej w Krakowie (II)	IX 1994	USD 956 678	Sfinansowanie dodatkowych kosztów związanych z koniecznością wzmocnienia terenu budowy centrum.

16	Program poprawy produktywności III (Polskie Centrum Produktywności)	XI 1994	USD 800 000	Kolejna transza pomocy Centrum (pokrycie 46% kosztów) – koszty działalności, remontu biura, stworzenia biura regionalnego.
17	Poprawa funkcjonowania Centralnego Ośrodka Geodezji i Kartografii II (Ministerstwo Planowania Przestrzennego i Budownictwa)	VI 1995	291 500	Kolejna transza pomocy dla ośrodka.
18	Rozwój lokalnej sieci telefonicznej (Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Telekomunikacji na Wsi)	VI 1995	400 000	Pomoc przeznaczona na rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej na terenach opóźnionych pod względem rozwoju w tej dziedzinie.
19	Wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw (II) (PBAS)	VI 1995	500 000	Doradztwo dla małych i średnich przedsiębiorstw wspierające wejście na rynek i planowanie finansowe – wzmocnienie pomocy również na szczeblu lokalnym.
20	Rozwój województwa siedleckiego (województwo siedleckie)	II 1996	USD 400 000	Pomoc finansowa wspierająca ekonomiczny i społeczny rozwój województwa m.in. poprzez poprawę infrastruktury i edukację.
21	Wodociąg w Sochocinie (II) (województwo ciechanowskie)	V 1996	450 000	Kontynuacja pierwszego etapu budowy.
22	Polsko – Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych (PJWSTK)	IX 1996	USD 1129 800	Pomoc obejmująca pokrycie kosztów wyposażenia sal wykładowych i ćwiczeniowych oraz prace w pomieszczeniach instalacji sprzętu przekazanego w ramach darowizny.
23	Wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw (III) PBAN	XII 1996	200 000	Pomoc finansowa dla PBAN, organizacji kontynuującej działalność PBAS.
24	Zarządzanie zasobami środowiska naturalnego regionu katowickiego (władze samorządowe Katowic)	X 1997	USD 300 000	Wsparcie dla regionalnego programu zrównoważonego rozwoju najbardziej zanieczyszczonego rejonu Europy. Współpraca z UNDP.
25	Polsko – Japońskie Centrum Kształcenia Menedżerów (SGH w Warszawie)	XI 1997	812 700	Stworzenie centrum szerzącego wiedzę na temat japońskich metod zarządzania.

26	Plan wdrażania systemów zarządzania jakością (Umbrella Project)	XI 1997	600 000	Projekt realizowany we współpracy z UNDP mający na celu pomoc małym i średnim przedsiębiorstwom we wdrażaniu systemów kontroli jakości m.in. TQM.
27	Wyposażenie dla studiów magisterskich PJWSTK	VI 1998	USD 800 000	Pokrycie kosztów budowy nowego budynku szkoły przeznaczonego na uruchomienie programu studiów magisterskich.
28	Plan wdrażania systemów zarządzania jakością (Umbrella Project)	VI 1998	USD 430 000	Kontynuacja prac pierwszego etapu.
29	System wspierania rozwoju rynku ubezpieczeń (Państwowy Urząd Rozwoju Rynku Ubezpieczeń)	XII 1998	USD 525 000	Kampania informacyjno – edukacyjna oraz stworzenie internetowego systemu zarządzania ubezpieczeniami mające na celu promowanie rozwoju rynku ubezpieczeń.
30	Wdrażanie systemów zarządzania jakością w administracji publicznej (Umbrella Project)	III 1993	USD 600 000	Projekt realizowany przy współpracy z UNDP mający na celu wdrażanie systemów zarządzania jakością (ISO9000) w administracji centralnej i samorządowej.
31	Poprawa opieki medycznej nad noworodkami w Polsce (Krajowy Fundusz na Rzecz Dzieci)	I 2001	126 000	Zakup pomp infuzyjnych oraz stanowisk do resuscytacji pomagających ratować życie noworodków. Darowizna urządzeń została przekazana szpitalom państwowym za pośrednictwem Krajowego Funduszu na Rzecz Dzieci.
32	Budowa Centrum Rehabilitacji Kardiologicznej (Państwowy Instytut Kardiologii)	VIII 2001	300 000	Dofinansowanie budowy i wyposażenia Centrum Rehabilitacji Kardiologicznej umożliwiającego pacjentom powrót do pełnego zdrowia dzięki rehabilitacji.
33	Polsko – Japońskie Centrum Zarządzania	X 2001	550 000	Pomoc mająca na celu wspieranie działalności naukowej w zakresie propagowania wiedzy o japońskich metodach zarządzania w kręgach biznesowych i naukowych. (kontynuacja działalności rozpoczętej w listopadzie 1997)

34	Renowacja budynku Uniwersytetu Warszawskiego	starego biblioteki	I 2003	3 500 000	Pomoc w odremontowaniu zabytkowego budynku biblioteki UW, który powstał w 1894 r. i ma wartość historyczną. W planie jest stworzenie w nim auli i sal wykładowych oraz zainstalowanie terminali komputerowych.
35	Ośrodek japońskich sztuk walki	szkoleniowy	V 2004	1 200 000	Pomoc w budowie ośrodka szkoleniowego (dojo) karate tradycyjnego i innych sztuk walki, który ma służyć również propagowaniu kultury Japonii. Ośrodek powstaje w Przedborzu (woj. łódzkie).
36	Polsko – Japońskie Centrum Energetycznej	Efektywności	VIII 2004	1 675 015	Pomoc wspierająca rozwój efektywności energetycznej polskiego przemysłu. Stworzenie ośrodka szkoleniowego i propagującego wiedzę o technologiach efektywnych energetycznie w Krajowej Agencji Poszanowania Energii (KAPE).

Regiony, w których zostały zrealizowane projekty z Polsko – Japońskiego Funduszu Żłotowego (numery na mapie odpowiadają numerom projektów w tabeli).

3. Bezzwrotna pomoc ofiarom powodzi

W lipcu 1997 r. Japonia udzieliła pomocy dotkniętej powodzią Polsce (55 ofiar śmiertelnych, 1,5 mln poszkodowanych, straty warte 25-32 mld jenów). Japońska pomoc finansowa wyniosła 200 tys. USD (ok. 21 mln jenów), udzielono też pomocy rzeczowej o wartości ok. 12 mln jenów.

IV. Pożyczki, kredyty itp.

Ta forma pomocy obejmuje pożyczki udzielane na podstawie umowy bilateralnej na bardzo korzystnych warunkach (niskie odsetki, długi okres spłaty). Są one udzielane w jenach i dlatego nazywane są „pożyczkami jenowymi”.

W 1989 r. Japonia udzieliła Polsce pożyczki rzeczowej o wartości 21,293 mld jenów (ok. 150 mln USD) w ramach pomocy z tzw. Funduszu Stabilizacji Walutowej mającego wartość 1 mld USD. Ta forma pożyczki wykorzystywana jest na import do danego kraju towarów uzgodnionych wcześniej przez oba rządy (materiały stosowane w przemyśle, nawozy, narzędzia rolnicze i inne produkty konsumpcyjne). W przypadku Polski w ramach pożyczki sprowadzone zostały urządzenia do badań naukowych oraz aparatura medyczna.

V. Opisy głównych instytucji realizujących programy współpracy gospodarczej

1. Urząd Komitetu Integracji Europejskiej (UKIE)

UKIE jest instytucją rządową realizującą następujące zadania związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej: określanie celów polityki akcesyjnej; dostosowanie regulacji prawnych do przepisów obowiązujących w UE; koordynacja pomocy zagranicznej z UE, krajów Europy Zachodniej oraz Japonii i innych państw; działalność informacyjna.

Departament Koordynacji i Monitoringu Pomocy Zagranicznej jest rządowym punktem kontaktowym zajmującym się programami pomocowymi oferowanymi przez inne kraje, rozpatruje również wnioski dotyczące pomocy japońskiej.

(UKIE: <http://www.ukie.gov.pl>)

2. Biuro Koordynacji Kształcenia Kadr (BKKK)

Biuro działa w ramach Funduszu Współpracy i pośredniczy w rekrutacji kandydatów na szkolenia oferowane w Japonii.

(BKKK: <http://www.bkkk-cofund.org.pl>)

3. Polsko – Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych

PJWSTK powstała w październiku 1994 r. i jest niepubliczną uczelnią wyższą oferującą praktyczną edukację w zakresie IT. Szkoła rozpoczęła działalność licząc zaledwie 90 studentów, bardzo szybko rozwinęła się i obecnie (luty 2005) kształci się w niej 1633 osoby (1143 – studia inżynierskie, 443 – magisterskie, 21 – doktoranckie; 26 studentów przebywa na urlopie). Jest to największa tego typu uczelnia w Polsce, zdobywa też coraz silniejszą pozycję międzynarodową stając się ważnym ośrodkiem kształcenia w dziedzinie IT w Europie Środkowo – Wschodniej. W październiku 2004 za swoje zasługi PJWSTK otrzymała list gratulacyjny od Ministra Spraw Zagranicznych Japonii. Jest to pierwsze tego typu odznaczenie przyznane organizacji zagranicznej.

(<http://www.pjwstk.waw.pl>)

4. Polsko – Japońskie Centrum Zarządzania przy SGH w Warszawie

Warszawska Szkoła Główna Handlowa jest największą w Polsce państwową uczelnią ekonomiczno – biznesową. Może poszczycić się ponad 90 – letnią historią, liczy ok. 11 tys. studentów i zatrudnia 850 pracowników naukowych.

Polsko – Japońskie Centrum Zarządzania przy SGH rozpoczęło swoją działalność w marcu 1998 r. dzięki pomocy finansowej o wartości 28,5 mln jenów, wyasygnowanej w październiku 1997 r. z Polsko – Japońskiego Funduszu Złotowego. Centrum przyczynia się do rozpowszechniania wiedzy o japońskich metodach zarządzania (zwłaszcza o zarządzaniu jakością), poprzez swoje publikacje oraz seminaria organizowane przy współpracy m.in. z JICA, AOTS, Uniwersytetem Keiyo itd.

(SGH: <http://www.sgh.waw.pl>)